הִלְכוֹת דְּבָרִים הַנּוֹהָגִים בַּפְּעוּדָה סִימָן קעט קפ

לָאֲכֹל מִינֵי פֵּרוֹת, וּמְבִיאִין לָהֶם בָּזֶה אַחַר זֶה, אֵינָם צְרִיכִים לְבָרֵךְ אֶלָּא עַל (ו) הָרִאשׁוֹן: ו [ז]אָכַל כָּל מַאֲכָל וְלֹא אָכַל מֶלַח, שָׁתָה כָּל מַשְׁקֶה וְלֹא שָׁתָה מַיִם, בַּיּוֹם יְדַאֵג מִפְּנֵי רֵיחַ הַפֶּה, וּבַלַּיְלָה מִפְּנֵי רֵיחַ הַפֶּה וּמִפְּנֵי אַסְכָּרָה (פַּרוּשׁ, חֹלִי חוֹנֵק). [ח]וְהָאוֹכֵל מֶלַח אַחַר אֲכִילָתוֹ לֹא יֹאכַל בַּגּוּדָל (גּוּדָל הוּא הָאָצְבַּע הַגַּס, אָצְבַּע הוּא קָרוֹב לַגַּס, אַמָּה הָאָרֹךְ, קְמִיצָה הוּא הַסָּמוּךְ לַקָּטָן, זֶרֶת הוּא הַקָּטָן) דְּקָשֶׁה לְקִבּוּר בָּנִים, וְלֹא בַּזֶּרֶת דְּקָשֶׁה לַעֲנִיּוּת, וְלֹא בָּאֶצְבַּע דְּקָשֶׁה לִשְׁחִין רָע(*), אֶלָּא בָּאַמָּה וּבַקְּמִיצָה. (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ק״ע (סכ״ג) (יח) לָמָּה אֵין אָנוּ נוֹהֲגִין בַּאֲכִילַת מֶלַח וּשְׁתִיַּת מַיִם):

ז בְּרָכוֹת מ׳ (ע״א).
ח שֻׁלְחָנוֹ הַלָּקֵט (סר קמט).

קפ דִּינֵי פֵּרוּרֵי הַפַּת. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]אֵין לְהָסִיר הַמַּפָּה וְהַלֶּחֶם עַד אַחַר בִּרְכַּת (ו) הַמָּזוֹן: ב (ב) [ב]כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁיֵּר פַּת עַל שֻׁלְחָנוֹ (ג) אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. (ד) אֲבָל (ה) לֹא יָבִיא פַּת (ז) [ב] שְׁלֵמָה וְיִתְּנֶנָּה עַל הַשֻּׁלְחָן, וְאִם עָשָׂה כֵּן מֵחֲזִי דְּלֶשֶׁם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים עָבִיד, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סה יא) 'הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן': ג (ו) [ג]קֹדֶם שֶׁיִּטֹּל יָדָיו (ז) יְכַבֵּד הַבַּיִת שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ שָׁם פֵּרוּרִין וְיִמָּאֲסוּ בְּמֵימֵי שֶׁל נְטִילָה. אַף עַל פִּי שֶׁמַּתָּר לְאַבֵּד פֵּרוּרִין שֶׁאֵין בָּהֶם כַּזַּיִת, שֶׁמָּא יְהֵא הַשֶּׁמֶשׁ עַם הָאָרֶץ, שֶׁמַּתָּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁמֶשׁ עַם הָאָרֶץ, וְיַנִּיחַ גַּם פֵּרוּרִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כַּזַּיִת שֶׁאָסוּר לְאַבְּדָן בַּיָּד, לְכָךְ יְכַבֵּד תְּחִלָּה. [ד]וְעַכְשָׁיו אֵין אָנוּ נוֹהֲגִים כָּךְ, מִפְּנֵי (ח) שֶׁאֵין אָנוּ מְסַלְקִין הַשֻּׁלְחָן (ט) וְאָנוּ נוֹטְלִין הַיָּדַיִם חוּץ לַשֻּׁלְחָן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם פֵּרוּרִים, וְלֵיכָּא

א הָרא״ש (ברכות פ״ו סי׳ לא) וְהַמְקַדְּקֵי שָׁם (סי׳ קלח).
ב סַנְהֶדְרִין צ״ב (ע״א). ג בְּרָכוֹת נ״א (ע״ב) וְנ״ב (ע״ב). ד הָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם (לח: ד״ה מתני׳ (הראשן)).

(*) כן איתא באליה רבה סעיף קטן ט׳, וכן כתב בשולחן ערוך הרב סעיף ח׳ ובערוך השולחן סעיף ט׳. בדפוס ראשון כתוב ״לש״ר״, ויש דפוסים שמופיע בהם ״לשם רע״, ויש שמופיע בהם ״לש״ד״ דהיינו ״לשפיכות דמים״. ועיין בכף החיים ס״ק כד.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ב] שְׁלֵמָה. עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וּבְכֶרְכִּי יוֹסֵף (סק״א) שֶׁנָּעֲלָם מִמֶּנּוּ לְשׁוֹן הַהֶדְיוֹט פְּרֻשַׁת יִתְרוֹ דף פ״ז (ע״ב) דְּקָאָמַר מִבְּנֵי בְּנֵי בְּרִי נָא לְסַדְּרָא עַל פְּתוּרָא חַד נְהָמָא אוֹ יַתִּיר לְבָרְכָא עֲלֵיהּ. (וּבָאֻמָּת בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) מְבֹאָר שֶׁכָּתַב מִדִּבְרֵי הַהֶדְיוֹט פְּרֻשַׁת יִתְרוֹ וּמִפְּרָשׁ דְּהַיְינוּ מִתְּחִלַּת הַסְּעוּדָה), וְהֵבִיאוֹ יַד אַהֲרֹן (הגב״י), וּבְמִקְדַּשׁ מֶלֶךְ שָׁם (על הזוהר) הָאֲרִיךְ בָּזֶה עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

סָעִיף ה׳ (סק״ו) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַשַּׁ״ז (שם סק״ז): ה (ו) הָרִאשׁוֹן. דְּאַתְּכָּא דְּבַעַל הַבַּיִת סוֹמְכִים שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם כָּל צָרְכָּן מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֶׁמֶשׁ סוֹף סִימָן קס״ט שֶׁנִּמְלַךְ הוּא בְּכָל פַּעַם. וְטַ״ז (סק״ד) חוֹלֵק וְכָתַב דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל מִין וָמִין שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ, עַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי הָרַב כֵּאן תְּמוּהִים מְאֹד. וְהַיְד אַהֲרֹן (הגב״י) הִרְבָּה לְהַקְשׁוֹת עַל הַשַּׁ״ז וְהָעֲלָה וּמְקַיֵּם כְּפִסְקֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ עַיֵּן שָׁם:

א (ו) הַמָּזוֹן. דְּאֵין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה עַל דָּבָר רֵיק אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם דָּבָר כְּעֵנִין אֱלִישָׁע וְשׁוּנַמִּית: ב (ב) שְׁלֵמָה. מִלְּשׁוֹן זֶה מְשֻׁמָּע דְּאִם מַגַּּע בְּכָר עַל הַשֻּׁלְחָן אֵין צָרִיךְ לְהָסִיר. ט״ז (סק״א) וְהַבְּאֵר שֵׁבַע פֶּרֶק חֵלֶק (סנהדרין צב:), עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּפְשֶׁ״ד 'וְרָה דַּעְתִּי סִימָן קע״ח (סק״ה) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב״י). [עַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) שֶׁהִסְכִּים עִם מַהֲרַ״י

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּכֵינָן שֶׁהֵם קְרוֹבִים אַף כְּשֶׁמְּכָרְכִין תְּחִלָּה בְּסֻתָּמָא, גַּם כֵּן (כג) דַּעְתָּם עַל כָּל מַה שֶּׁיְּבִיאוּ לִפְנֵיהֶם שֶׁיּוֹדְעִים דְּדַרְכּוֹ בְּבַעַל הַבַּיִת לְהָבִיא הַרְבֵּה מִינִים זֶה אַחַר זֶה, [וְלֹא דָּמֵי לְסָעִיף ד׳ הַנַּ״ל וְכֵן לְשַׁמֵּשׁ בְּסִימָן קס״ט (ס״ג) שֶׁשָּׁם אֵינָם יוֹדְעִים שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ עוֹד וּבְנִדְאֵי מִסְתָּמָא לֹא בֵּרְכוּ אֶלָּא עַל מַה שֶּׁלְּפָנֵיהֶם לְבַד]. וְאַף אִם הִסִּיחוּ דַּעְתָּם אַחַר כָּךְ שֶׁפָּרְשׁוּ שֶׁלֹּא יָבִיא לָהֶם עוֹד, גַּם כֵּן אֵין זֶה הֶפְסֵד הַדַּעַת גָּמוּר, כֵּיוָן דִּתְלוּיִים בִּדְעַת בַּעַל הַבַּיִת וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ב׳, וְלָכֵן אִם הֵבִיא לָהֶם בַּעַל הַבַּיִת אַחַר כָּךְ אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ:

ו (יח) לָמָּה אֵין אָנוּ נוֹהֲגִים. הֵיינוּ מִשּׁוּם דְּכָל הָאֲכִילוֹת שֶׁלָּנוּ מֵעֶרֶב מִתְּחִלָּה בְּמֶלַח וְכֵן כָּל הַמַּשְׁקֶה שֶׁלָּנוּ כְּשֶׁכָּר וּמֵי דְּבַשׁ וְכַדּוֹמֶה מֵעֶרֶב בְּמַיִם עַל כֵּן אֵין לְהַקְפִּיד עַל זֶה. מִיהוּ בְּלָאו הָכִי אֵין לְהַקְפִּיד בִּזְמַנֵּנוּ דְּהֵאִידָנָא נִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח)]:

א (א) אֵין לְהָסִיר. כְּדֵי (ו) שֶׁיְּהֵא נִכָּר לַכֹּל שֶׁמְּבָרְכִין לְהּ׳ יִתְבָּרַךְ עַל חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהֵכִין מָזוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו. (ב) וְגַם דְּהַבְּרָכָה אֵינָהּ שׁוֹרָה עַל דָּבָר רֵיק אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם דָּבָר כְּעֵנִין פַּךְ שֶׁמֶן שֶׁל אֱלִישָׁע: ב (ב) כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ וְכוּ'. דִּצְרִיךְ לְשַׁיֵּר (ג) כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מָזֶן לָעָנִי שֶׁיָּבוֹא, (ד) וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל (ברכות נה.) הַמְאָרִיךְ בְּשֻׁלְחָנוֹ מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו, דִּלְמָא אָתָא עַנְיָא וְיָהֵיב לוֹ. (ה) וְגַם כְּדֵי שֶׁיּוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל חַסְדּוֹ שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָנוּ מְשׁוּבוֹ שֶׁשָּׂבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ, כְּדִכְתִיב (מלכים ב׳ ד מג) 'אָכוֹל וְהוֹתֵר': (ג) אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה. כְּדִכְתִיב (איוב כ כא) 'אֵין שָׂרִיד לְאָכְלוֹ עַל כֵּן לֹא יָחִיל טוּבוֹ'. וְכָתַב שְׁלָ״ה (שער האותיות עמק ברכה ס״ו) דְּרָאוּי וְנָכוֹן שֶׁיִּתֵּן לְהָעָנִי הַטּוֹב שֶׁבַּשֻּׁלְחָן, וּבִפְרָט אִם הוּא עָנִי חָשׁוּב, שֶׁמִּזֶּה יִרְאֶה לוֹ שֶׁמְּקַבְּלוֹ בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת. וּמִשֶּׁבַּח אֲנִי אֶת הַקְּהִלּוֹת שֶׁמַּחֲזִיקִין לוֹמְדִים בְּחוּרִים עַל שֻׁלְחָנָם כָּל הַשָּׁנָה כְּאֶחָד מִבְּנֵיהֶם, וּכְזֶה יוֹצֵא הַבַּעַל הַבַּיִת בְּשֵׁנֵי דְּבָרִים, מִצְוַת חֲלַק עֲנִיִּים וְגַם מִצְוַת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (כג) הַשַּׁ״ז (סק״ד) נִתְקַשָּׁה בָּזֶה וְדַעְתּוֹ לְהַשִּׂיג עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, אָכֵן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) וּמַאֲמַר מָרְדְּכִי (סק״ד) וּבְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דָּחוּ דִּבְרֵיו מֵהֲלָכָה וְהִסְכִּימוּ עִם הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ:

א (ו) לְבוּשׁ: (ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): ב (ג) רַשַׁ״י (סנהדרין צב. ד״ה והא) וּלְבוּשׁ. וּלְפִי זֶה טוֹב לְכַתְּחִלָּה שֶׁהַפִּתִּיתִין לֹא יִהְיוּ קְטַנִּים מִאֹד כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם כְּדֵי נְתִינָה: (ד) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א): (ה) לְבוּשׁ: (ו) הַגְּרַ״א בְּבֵאוּרוֹ: (ז) ט״ז (סק״א) וְעוֹד אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים: ג (ח) בַּ״ח (סי״א): (ט) בַּ״ח (סי״ג) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (ברכות פ״ח אות ב) וְכֵן כָּתַב אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וּלְא קָטָ״ז (סק״ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (ס״ג) כתב: אם לא נשאר לו לחם על השולחן לא יביא פת שלימה ויתננה על השולחן וכו׳, אבל אם היתה שלימה מונחת כבר על השולחן וכו׳ טוב שלא להסירה עד אחר ברכת המזון.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

לְמֵיחַשׁ לְמִידִי: ד [ה]אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר לְאַבֵּד פֵּרוּרִין שֶׁאֵין בָּהֶם כַּזַּיִת, מִכָּל מָקוֹם (י) קָשֶׁה

(ג) [ג] לַעֲנִיּוּת: ה [ו]נוֹהֲגִים (יא) לְכַסּוֹת (ז) [ד] הַפַּתִּין בִּשְׁעַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. (יב) וְנָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְכַסּוֹתוֹ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב:

ה תּוֹסְפוֹת שָׁם בִּבְרָכוֹת (נב: ד"ה פירורין), וּבְחַלִּין ק"ה (ע"ב). ו רוֹקֵחַ (סי' שלב) וְהָרַב דָּוִד אַבּוּדַרְהָם (הלכות ברכות השער הראשון) וְשִׁבֻּלֵי הַלֶּקֶט (סי' קנה).

הִלְכוֹת מַיִם אַחֲרוֹנִים

קפא. דִּין מַיִם אַחֲרוֹנִים. וּבוֹ י׳ סְעִיפִים:

א חַיִּין ק"ה (ע"א) וַהֲבִיאוֹ הָרִי"ף (שם לז:) וְרא"ש בְּפֶרֶק ח' דִּבְרָכוֹת (סי' ו).

א (א) [א]מַיִם אַחֲרוֹנִים, (פ) (ב) חוֹבָה: ב [ב]מַיִם אַחֲרוֹנִים אֵין נוֹטְלִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע (ג) * אֶלָּא

(ג) [ב] בִּכְלִי, (ד) מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. (ה) וְאִם אֵין לוֹ כְּלִי, נוֹטֵל עַל גַּבֵּי (ג) עֲצִים דְּקִים

ב שָׁם בַּגְּמָרָא.

בַּאֵר הַיטֵב

וַויל (דינין והלכות סי' ס). הַלְבוּשׁ בְּיוֹרֶה דֵּעָה שָׁם (ס"ג) כָּתַב דְּהַנּוֹהֲגִים לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן בְּלֵיל שַׁבָּת בְּפָת שָׁלֵם וּמְנַחֵין אוֹתוֹ שָׁם כָּל הַלַּיְלָה יֵשׁ לְמִחוֹת בְּיָדָם, דְּוַדַּאי לֹא נִתְפַּשֵּׁט זֶה אֶלָּא מֵחֹק עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר נָגִיד וּמְצַוֶּה עַיֵּן שָׁם. וְהַשּׁ"ז בְּיוֹרֶה דֵּעָה (שם סק"ז) וְכֵן מֵישֵׁב וּמְקַיֵּם הַמִּנְהָג שֶׁעוֹשִׂין לְכָבוֹד הַשַּׁבָּת עַיֵּן שָׁם, וְהַיַּד אַהֲרֹן (שם) כָּתַב עָלָיו דְּבָרִים תְּמוּהִים עַיֵּן שָׁם: ד (ג) לַעֲנִיּוּת. הֵיינוּ אִם מַשְׁלִיכִין בְּמָקוֹם שְׁדוֹרְסִין, אֲבָל אִם מַשְׁלִיכִין לַמַּיִם שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) עַיֵּן שָׁם: ה (ד) הַפַּתִּין. דִּבְרֵי"ף מִקְצַר יְמֵי הָאָדָם, וְאֵינוּ דִּין שֶׁיִּהְיֶה מֻנָּח עַל הַשֻּׁלְחָן שְׁתּוֹמָה לְמִזְבֵּחַ שֶׁמְּאֲרִיךְ יְמֵי הָאָדָם. וְטַעַם הַשֵּׁנִי לְפִי שֶׁפַּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֶחָד לִבְרֵכַת בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם וְנִזְכַּר חֻרְבַּן הַבַּיִת וְתָקַע סַכִּין בִּבְטְנוֹ עַל כֵּן נֶהֱגוּ לְסָלְקוֹ בְּשָׁעַת בְּרָכָה. בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב). וְכָתַב ט"ז (סק"ג) וְתַמָּעֲשֶׂה הָיָה בְּחֹל עַל כֵּן גְּזָרוּ גַּם כֵּן בְּחֹל. וְלַטַּעַם הָרִאשׁוֹן יֵשׁ לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּאֵין בּוֹנִין מִזְבֵּחַ בְּשַׁבָּת וְלֵיכָא רְמָז לְמִזְבֵּחַ. וּבְמִדְרָשָׁנוּ אֵין נוֹהֲגִין לְחַלֵּק בֵּין שַׁבָּת לְחֹל, עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת בְּאֵר עֲשָׂק סִימָן כ"ז.

כָּתַב בְּשֻׁלְחָן אָרְבַּע (שער א ד"ה יש להזהר) שֶׁיֵּשׁ לְכַסּוֹת הַפַּת בְּשָׁעַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלֹּא יִרְאֶה בָּשָׁתוֹ, וְעַיֵּן סִימָן תע"ג (ס"ו):

א (פ) חוֹבָה. מוֹזְגִין הַכּוֹס וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלִין. רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ב), מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן): ב (ב) בִּכְלִי. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לִרְחֹץ יָדָיו מִתּוֹךְ הַכֶּלִי, וּבְאֶמְצָעִים שָׁרִי. יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (חולין פ"ח סי' י), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ג) עֲצִים. וְהוּא הַדִּין עַל הָרִצְפָּה דְּאֵין רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל גַּבֵּי קַרְקַע. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). כָּתַב הַחַיָּט (בפירושו

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עַצְמוֹ מִפְּרוּרֵי הַפַּת שֶׁלֹּא יִמָּאֲסוּ מִנִּיצּוֹצֵי מֵי הַנְּטִילָה וְכַנַּ"ל מַרְשׁ"י. וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם יַשְׁאִיר לֶחֶם עַל הַשֻּׁלְחָן בְּמִקְצוֹעַ אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה מֻנָּח עַד אַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף א' וְיִהְיֶה קָצַת רָחוֹק מִמָּקוֹם הַזֶּה: ד (י) קָשֶׁה לַעֲנִיּוּת. וַדַּוְקָא לִדְרֹס עֲלֵיהֶם דְּהוּא בִּזּוּי גָּדוֹל, (י) אֲבָל כְּשֶׁמַּשְׁלִיכִין לַמַּיִם אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּאֱבָדִין עַל יְדֵי זֶה אֵין חֶשֶׁשׁ כֵּיוָן שֶׁהוּא פְּחוֹת מִכַּזַּיִת. [א]וְיֵשׁ מַחְמִירִין (יא) כְּשֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה פֵּרוּרִין וְיִצְטָרְפוּ לְכַזַּיִת: ה (יא) לְכַסּוֹת הַפַּתִּין. בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתב) שְׁנֵי טְעָמִים, הָאֶחָד דְּבֵרֵי"ף מִקְצַר יְמֵי הָאָדָם וְאֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְיֶה מֻנָּח עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁדּוֹמֶה לְמִזְבֵּחַ שֶׁמַּאֲרִיךְ יְמֵי הָאָדָם, דְּעַל כֵּן כְּתִיב (דברים כז ה) 'לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל', וְעַל כֵּן אַחַר שֶׁגָּמַר אֲכִילָתוֹ וְרוֹצֶה לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מְכַסֶּה הַפַּתִּין. וְטַעַם שֵׁנִי בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שִׁמְחָה, לְפִי שֶׁפַּעַם אֶחָד הִגִּיעַ אֶחָד לִבְרֵכַת בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם וְנִזְכַּר חֻרְבַּן הַבַּיִת וְתָקַע סַכִּין בִּבְטְנוֹ, וְעַל כֵּן נָהֲגוּ לְסָלְקוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה: (יב) וְנָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְכַסּוֹתוֹ וְכוּ'. הַטַּעַם שֶׁאֵין מַקְפִּידִין עַל זֶה בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, עַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים:

א (א) מַיִם אַחֲרוֹנִים וְכוּ'. הַטַּעַם (פ) מִשּׁוּם שֶׁהַיָּדַיִם מְזֻהָמוֹת הֵן מִן הָאֲכִילָה וּפְסוּלוֹת לִבְרָכָה. וְסָמְכוּ חַז"ל (ברכות נג:) אִקְּרָא דְּ'וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים' (ויקרא כ ז), 'וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם' אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים (שֶׁיְּקַדְּשׁוּ יְדֵיהֶם קֹדֶם הָאֲכִילָה לְטַהֲרָם מִשְּׁמָאָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל בְּסִימָן קנ"ח), 'וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים' אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים. (ג) וַאֲפִלּוּ לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ בְּצַעְמוֹ אֶלָּא שׁוֹמֵעַ לְצֵאת מִפִּי הַמְבָרֵךְ, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין יָדָיו מְזֻהָמוֹת כְּלָל מִן הָאֲכִילָה גַּם כֵּן חִיְּבוּ חַז"ל בִּנְטִילַת מַיִם אַחֲרוֹנִים, וְהוּא מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ מֶלַח סְדוֹמִית, דְּבְכָל סְעוּדָה הֲלֹא נִמְצָא מֶלַח (ג) וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מֵעֵרֶב בָּהֶן מְעַט מִמֶּלַח סְדוֹמִית שֶׁמְּסַמֵּא הָעֵינַיִם לְמִי שֶׁנּוֹגֵעַ בָּם וְאַחַר כָּךְ יִגַּע בְּעֵינָיו, וְאַף עַכְשָׁו שֶׁאֵין מְצוּי מֶלַח סְדוֹמִית בֵּינֵינוּ יֵשׁ לָחוּשׁ לְמֶלַח אַחֵר שֶׁטִּבְעָהּ כְּמוֹתָהּ, וְעַיֵּן בְּסָעִיף י': (ב) חוֹבָה. וְאִם יֵשׁ לוֹ מַיִם מְצֻמְצָמִים, (ד) צָרִיךְ לְמַעַט בְּמַיִם רִאשׁוֹנִים כְּפִי שִׁעוּר הַמְבֹאָר בְּסִימָן קס"ב סָעִיף ב' בְּכֵדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר לוֹ מְעַט לְמַיִם אַחֲרוֹנִים. וְאִם אֵין לוֹ רַק כְּפִי שִׁעוּר מַיִם רִאשׁוֹנִים, (ה) הֵם קוֹדְמִים אֲפִלּוּ לְמִי שֶׁנִּזְהָר תָּמִיד בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, דְּהָאִידָּנָא דְּאֵין מָצוּי מֶלַח סְדוֹמִית בֵּינֵינוּ אֵינָם חוֹבָה כָּל כָּךְ כְּמוֹ מַיִם רִאשׁוֹנִים. (ו) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִתְּחִלָּה אֵין לוֹ לָאֵכֶל אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּם כֵּן מַיִם אַחֲרוֹנִים, (ז) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַחִיּוּב עָלָיו יוֹתֵר מִמַּיִם רִאשׁוֹנִים דְּהֵיינוּ בִּלְבָנָיו אֲרֻבָּעָה מִילִין וּלְאַחֲרָיו מִיל, וְאִם בְּתוֹךְ שִׁעוּר זֶה לֹא נִמְצָא מַיִם (ח) אַף עַל פִּי כֵן מֻתָּר לוֹ לָאֵכֶל וְגַם לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, (ט) וְכָל אֵימַת שֶׁיִּמְצָא מַיִם אַחַר כָּךְ יִטֹּל יָדָיו מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ מֶלַח סְדוֹמִית: ב (ג) אֶלָּא בִּכְלִי. וְלֹא יִתְּחֹב יָדָיו (י) בְּתוֹךְ הַכֶּלִי לְרָחְצָם, אֶלָּא יִשְׁפֹּךְ הַמַּיִם עַל יָדָיו שֶׁיֵּרֵד לְתוֹךְ הַכֶּלִי: (ד) מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה. וְיֵשׁ (יא) חֲשַׁשׁ סַכָּנָה לְעוֹבֵר עֲלֵיהֶם. (יב) וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹבְרִים שָׁם יְכוֹלִים לִטֹּל עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְלָכֵן מֻתָּר לִטֹּל תַּחַת הַשֻּׁלְחָן, וְאַף עַל גַּב שֶׁלִּפְעָמִים מְסַלְּקִין הַשֻּׁלְחָן מִכָּל מָקוֹם יִתְנַגְּבוּ בֵּינֵי וּבֵינַי: (ה) וְאִם אֵין לוֹ כְּלִי.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ג] לַעֲנִיּוּת. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּרִבִּי יוֹסֵף (סק"ג) בְּשֵׁם מוֹרִי זְקֵנִי הָרַב שָׁהֲלֹהֵי מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם גַּלַאנְטִי זַ"ל בְּפֵרוּשׁ הַקַּדְמַת הַזֹּהַר כָּתַב לְהַכְרִיחַ דְּדַוְקָא כְּשֶׁאֵין בְּכָל הַפֵּרוּרִין יַחַד כַּזַּיִת לֵיכָא אִיסּוּרָא, עַיֵּן שָׁם: ה [ד] הַפַּתִּין. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) כָּתַב שֶׁכִּמְדֻמֶּה שֶׁרָאָה בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ מֹהַר"ם קוֹרְדָאווִירוֹ זַ"ל שֶׁאֵין לְכַסּוֹת בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְכֵן רָאִיתִי לְמוֹרִי זְקֵנִי הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם אָזוּלַאי בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב יַ"ל, לְפִי שֶׁשַּׁבָּת וְיוֹם טוֹב רָמְז לְעוֹלָם הַבָּא שֶׁבָּאוּתוֹ זְמַן מְתוּק הַחִיצוֹנִים וּבְלֹעַ הַמָּוֶת לָנֶצַח. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ כו'. עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב לְכַסּוֹת (הַשֻּׁלְחָן) (הַפַּת) כו' בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ב) כָּתַב בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ זְקֵנִי הָרַב טַעַם אֶחָד שֶׁלֹּא יִפְּלוּ מִמֶּנּוּ אֲחֵרוֹנִים עַל הַפַּת וְיִמָּאֵס, וְלֹא שֵׁיְּהֵא בְּשֵׁת כֵּיוָן שֶׁבָּרְכוּ עָלָיו הַמּוֹצִיא. וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (שם) כָּתַב שֶׁבִּמְקוֹמָם אֵין מִי שֶׁנּוֹהֵג כֵּן רַק בְּאֵיזֶה עִיר רְאֵה קָצַת נוֹהֲגִין כֵּן עַיֵּן שָׁם:

ב [ב] בִּכְלִי. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קע"ג (סק"א) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם הַחָכָם צְבִי וְהָאֲלִיָּה רַבָּה עַיֵּן שָׁם:

בַּאוּר הֲלָכָה

הַמְסַבְּבִין בְּתַרְיהּ גְּרִירָן. אֲבָל אִם הַמְבָרֵךְ הוּא אֶחָד מֵהַמְסַבְּבִין הַמְבָרֵךְ בְּעַצְמוֹ בְּוַדַּאי חָשׁוּב הֶסֵּח הַדַּעַת אֲצָלוֹ, וּשְׁאָר מְסַבְּבִין תְּלוּי דְּבָר זֶה בְּדֵעוֹת הַפּוֹסְקִים לְקַמָּן בְּסִימָן קפ"ג אִם הַמְסַבְּבִין רַשָּׁאִין לְהַשִּׂיחַ אַחַר שֶׁנִּטַּל הַכּוֹס בְּיָדוֹ, דְּלִדְיהוּ בְּוַדַּאי אֵין נִגְרָרִין בְּתַרְיהּ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִפְסִיחוּ דַּעְתָּם וְלֹא אָמְרוּ נְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן:

ב * אֶלָּא בִּכְלִי. וְאִם צָרִיךְ לְזֶה שֶׁלֹּא יִשְׁפְּכֵם אֶחָד כְּדֵי לְמָקוֹם מִדְרָס בְּנֵי אָדָם לְכָאוֹרָה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא, דְּלִפְלִי טַעַם הַלְּבוּשׁ דְּהַקֶּתֶר הַכֶּלִי הוּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִדְרְסוּ עַל זֶה בְּנֵי אָדָם לְפִי זֶה אָסוּר לְשָׁפְכָם אֶחָד כְּדֵי לְמָקוֹם שֶׁעוֹבְרִים בְּנֵי אָדָם, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ד' סָעִיף ט' לְעִנְיַן מֵי הַנְּטִילָה שֶׁל שַׁחֲרִית. אֲבָל לְפִי טַעַם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְאַלִּיָּה רַבָּא (סק"ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יא) עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ג) בְּשֵׁם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ג):

א (פ) גְּמָרָא (ברכות נג:): (ב) שְׁאֵלְתוֹת (שאילתא נד), וְהוּבָא בְּפוֹסְקִים: (ג) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתב הי"ר יונה) בְּשֵׁם הָרַמְכַּ"ם (ברכות פ"ו ה"ג): (ד) פְּשׁוּט: (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"א), וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א): (ז) כֵּן מַשְׁמַע מִמַּה שֶּׁכָּתַב (המג"א שם) וְעַיֵּן סִימָן קס"ג וְכוּ': (ח) וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּטוֹב שֶׁיִּכְרֹךְ יָדָיו בְּמַפָּה קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְזֻהָמוֹת מִן הָאֲכִילָה, וְגַם יִהְיוּ מְפֻלָּא שְׁמוּרוֹת מִנְּגִיעָה בְּמֶלַח סְדוֹמִית: (ט) הָרַאֲב"ד (תמים דעים סי' סה): ב (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בְּשֵׁם רַשַׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' י), וְעַל נְטִילַת יָדַיִם שֶׁבֵּין גְּבִינָה לְבָשָׂר מַתָּר אֲפִלּוּ לְשִׁמְשָׁם בְּתוֹךְ הַכֶּלִי [שָׁם]: (יא) לְבוּשׁ: (יב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah